

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-2075-2022-15.17>

ОСОБИСТІСНІ ЯКОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

ТІТАРЕНКО СВІТЛАНА АНАТОЛІВНА

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
titarenko17.01@gmail.com
orcid.org/0000-0001-5544-3376

Здійснено аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми розвитку особистісних якостей педагога. Встановлено, що успішність професійної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти залежить від професійно значущих особистісних якостей, а недостатній їх розвиток є причиною проблем у реалізації професійних завдань. До основних професійних особистісних якостей вихователя закладу дошкільної освіти віднесено: загальні якості (культурність, привабливість, гармонійність, уважність, спостережливість, комунікабельність, своєрідність, охайність, організованість, досвідченість); моральні якості (доброта, гуманізм, порядність, повага, емпатійність, благородство, працьовитість, чесність, совісність, справедливість, відповідальність, толерантність, скромність, ввічливість, відкритість, тактовність, гідність, сумлінність); інтелектуальні (ясність і критичність розуму, кмітливість, об'єктивність, винахідливість, цікавість, ерудованість, допитливість, мобільність, гнучкість, креативність); вольові якості (наполегливість, сміливість, витримка, стриманість, терплячість, стійкість, старанність, дисциплінованість, самостійність, незалежність, зосередженість, самовладання, активність, енергійність, рішучість, цілеспрямованість, ініціативність); емоційні якості (чуйність, артистизм, оптимізм, людинолюбство, сумлінність, любов до життя, ентузіазм, впевненість, дбайливість, виразність мовлення, «емоційне зараження»).

Ключові слова: професійна підготовка, особистісні якості, вихователь закладу дошкільної освіти, професійна компетентність.

Постановка проблеми. Сьогодні сучасне суспільство потребує всебічно розвинених, соціально активних особистостей, які мають фундаментальну наукову освіту, багату внутрішню культуру. Не дивлячись на те, що для будь-якого фахівця необхідні глибокі знання, для педагогічної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти особливо важливі професійно значущі особистісні якості.

Становлення педагога – це в першу чергу формування його як особистості і лише потім – як професійного працівника, що володіє спеціальними знаннями в певній галузі педагогічної діяльності. Не залишає сумнівів те, що успішність професійної діяльності залежить від професійно значущих особистісних якостей, а недостатній їх розвиток є причиною проблем у професійній діяльності.

Стандартом вищої освіти України галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальності 012 «Дошкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [14] визначено компе-

тентності вихователя закладу дошкільної освіти, з-поміж яких зазначено здатність до міжособистісної взаємодії, що передбачає вміння здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

У новому форматі організації спільної взаємодії вихователя з дітьми перший постає носієм культурних та моральних цінностей, зразків поведінки в суспільстві, способів кооперації засобами комунікації. Тому важливо, щоб вихователь мав сформовану систему цінностей, професійних компетентностей, загальну культуру, професійні особистісні якості, які повсякчас реалізовуватиме в умовах освітнього процесу закладу дошкільної освіти. Це актуалізує потребу цілеспрямованого розвитку професійно важливих особистісних якостей вихователів закладів дошкільної освіти, як важливого складника професійної підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел свідчить про те, що впродовж останніх десятиріч проблему професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти розглянуто в працях Л. Артемової, В. Аторіної, Г. Беленької, А. Богуш, Н. Гавриш, І. Дичківської, А. Дмитренко, Л. Загородної, Л. Кідіної, І. Княжевої, А. Козак, Н. Луцан, Т. Марєєвої, Т. Поніманської та інших. Зокрема вчені виділяють такі аспекти цієї підготовки: до роботи з дітьми дошкільного віку (О. Анісімова, В. Бутенко, О. Вашак, Н. Грама, Н. Давкуш, С. Дяченко, Л. Іщенко, Р. Кондратенко, Т. Котик, Л. Куземко, А. Курчатова, Т. Лесіна, І. Луценко, В. Ляпунова, Н. Миськова, О. Монке, Л. Савченко, Т. Степанова, Н. Трофаїла, І. Трубник, О. Юрчук та інші); до роботи з батьками (Г. Борин, Т. Жаровцева, А. Залізник, Н. Ковалевська та інші).

Окремі питання підготовки майбутніх фахівців дошкільного профілю висвітлено в дисертаціях, а саме: формування професійної компетентності (Х. Шапаренко); формування професійної майстерності (Т. Швець); підготовка до інноваційної педагогічної діяльності (Л. Машкіна); увиразнення мовлення (Ю. Руденко); реалізація освітнього спілкування (дидактичний аспект) (О. Максимкіна); формування професійної (К. Коновалова, Ю. Смолянко) та риторичної (В. Тарасова) культури; психологічні особливості формування ціннісно-сислової сфери (С. Гусаківська); формування професійної спостережливості (Н. Цибуляк) та інші.

Науковим підґрунтям формування особистісної компетентності майбутніх вихователів ЗДО є низка досліджень, в яких розкрито тенденції розвитку сучасної системи підготовки майбутніх вихователів ЗДО (Г. Беленька, А. Богуш, О. Брежнева, Л. Зданевич, І. Луценко, Н. Мельник та ін.), зміст і технології підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти до професійної діяльності (Н. Гавриш, Н. Карпенко, О. Писарчук та ін.); схарактеризовано основні механізми розвитку професійної індивідуальності майбутніх вихователів ЗДО у закладах вищої освіти (А. Богуш, Н. Грама, О. Гура, Л. Загородня,

С. Колосова, Н. Теличко, Т. Швець та ін.); висвітлено процес формування професійної компетентності майбутніх вихователів ЗДО як результат фахової підготовки, що відображає: здатність встановлювати професійно особистісний контакт з дітьми і гуманне ставлення між учасниками освітньо-виховного процесу (Т. Андрющенко, О. Косенчук, І. Луценко, Н. Теличко, Х. Шапаренко та ін.); окреслено проблеми здатності до рефлексії, саморефлексії діяльності та формування загальної культури особистості дітей і батьків (І. Жалденко, Ю. Калічак, Н. Кічук, В. Удот та ін.).

В останні роки активно проводяться дослідження, присвячені використанню поняття «професійна компетентність» щодо педагогів дошкільної освіти. Науковці розглядають зміст і структуру професійної компетентності майбутніх вихователів ЗДО шляхом виокремлення різних її складників, що відображають особливості професійної діяльності такої категорії педагогічних працівників. Так, у структурі професійної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти Н. Довкуш виокремлює когнітивний, діяльнісний і професійно-особистісний компоненти [7, с. 8].

Досліджуючи структуру професійної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти більшість дослідників важливого значення надають саме особистісному складнику.

Досить цінним у педагогічній науці є дослідження Г. Беленької, яка в структурі професійної компетентності майбутніх вихователів ЗДО виокремлює декілька складників, які представлені як види готовності: психологічна – в аспектах мотиваційно-ціннісного та емоційно-оцінного ставлення до педагогічної дійсності (сенси й цінності суб'єкта); теоретична – відображає здатність вихователя моделювати і проєктувати педагогічний процес; знання закономірностей педагогічного процесу, їхнє урахування в роботі з дітьми; вільне володіння методикою виховання і навчання в різних вікових групах; технологічна – представлена групою процесуальних умінь щодо здійснення мети, вибору засобів вирішення педагогічних завдань і володіння

педагогічними технологіями реалізації педагогічних цілей; результативна – відображає здатність майбутніх вихователів ЗДО фіксувати результати своєї діяльності, аналізувати, узагальнювати досвід, прогнозувати свою діяльність; здійснювати аналіз ефективності використання технологій, методів і прийомів в освітньому процесі [3, с. 128].

Аналізуючи професійну компетентність майбутніх вихователів вчені О. Косенчук та Н. Бахмат визначають її як багатофакторне явище, що охоплює систему теоретичних знань і способів їхнього застосування в конкретних педагогічних ситуаціях, ціннісні орієнтації майбутніх вихователів, а також інтегративні показники їхньої культури (мова, стиль спілкування, ставлення до себе і своєї діяльності, до суміжних галузей знання тощо) [11, с. 250].

Значну увагу розвитку особистісним якостям вихователя приділяє А. Богуш. Дослідниця поняття «професійна компетентність майбутніх фахівців дошкільного виховання» визначає як інтегративну професійно-особистісну характеристику, що охоплює сукупність цінностей, мотивів, знань, умінь, досвіду, особистісних та психологічних якостей, які забезпечують здатність фахівця ефективно виконувати професійні функції й завдання, сприяють самореалізації та саморозвитку особистості. Професійна компетентність дає можливість фахівцю успішно виконувати різноманітні види професійної діяльності, поєднує в собі великий спектр практичних дій і знань, показує ступінь сформованості професійної культури фахівця і визначає результати його роботи [5, с. 44].

Отже, науковці в характеристиці професійної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти поєднують психолого-педагогічні знання, вміння і професійно важливі особистісні якості, об'єднуючи їх в теоретичний, практичний і особистісний компоненти.

Мета дослідження. Здійснити аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми розвитку особистісних якостей педагога. Визначити основні особистісні якості вихователя закладу дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Безумовно ефективність діяльності закладу дошкільної освіти залежить не лише від програм навчання і виховання, а й безпосередньо від особистості педагога. Тому вихователь має бути доброзичливим, відкритим у ставленні до вихованців і батьків, уміти налагодити співробітництво з усіма учасниками освітнього процесу в повсякденному житті, оскільки побут дає найбільше можливостей для розвитку дошкільників.

Низка науковців виділяє особистісні якості, якими повинен володіти випускник закладу вищої освіти, незалежно від фаху: відповідальність перед справою та людьми, добропорядність, соціопривабливість, єдність слова та діла (О. Мельничук, А. Яковлєва); фізичне, психічне та моральне здоров'я, освіченість, загальнокультурну грамотність (Г. Скок); креативність, контактність, самоконтроль (Е. Зеєр).

Вихователь сучасного закладу дошкільної освіти повинен володіти мистецтвом спілкування з людьми і дітьми. Відомий вітчизняний педагог В. Сухомлинський відзначав, що виховання – це людські стосунки. Хороший педагог – це насамперед людина, яка любить дітей, знаходить радість у спілкуванні з ними, вірить у те, що кожна дитина може стати доброю людиною, вміє дружити з дітьми, бере близько до серця дитячі радощі і прикрощі, знає душу дитини, ніколи не забуває, що він сам був дитиною» [15].

У контексті дослідження проблеми професійних особистісних якостей О. Кононко зауважує, що важливим завданням закладів вищої освіти є не лише якісна професійна підготовка педагогічних кадрів, а й формування особистісної компетентності студентської молоді, виховання в неї моральної за змістом та активної за формою життєвої позиції, розвиток цілісної наукової картини світу та адекватного Я-образу. Особистісну компетентність дослідниця тлумачить як інтегральну характеристику майбутнього фахівця, яка засвідчується його здатністю свідомо мотивувати, організовувати, регулювати, контролювати та адекватно оцінювати результативність своєї життєдіяльності й вкладених у неї особис-

тісних зусиль, творчо й соціально прийнятно самовиражатися, ефективно розв'язувати проблеми, реалізовувати свої потенційні можливості, орієнтуватися на духовні цінності, набувати індивідуального досвіду, домагатися життєвого успіху [10, с. 77].

До основних психолого-педагогічних умов розвитку особистісної компетентності студентської молоді О. Кононко відносить:

- розвиток рефлексивних рис особистості, адекватного Я-образу;
- формування цілісної реалістичної картини світу, наукового світогляду та смислу життя – особистого та професійного;
- вправлення в умінні довіряти особистісному досвіду, поводитися упевнено, мобілізуватися на долання перешкод та досягнення успіху;
- виховання системи духовних цінностей;
- забезпечення балансу соціальних та індивідуальних потреб, професійних та особистих інтересів;
- прищеплення корисних звичок: час від часу заглядати всередину себе, звертати увагу на свої почуття;
- утверджуватися у своїх намірах; підтримувати себе у складних ситуаціях;
- тримати оптимальний темп життя; не брати на себе забагато;
- не боятися провалів і помилок;
- визнавати чесноти інших, довіряти певному колу людей, прощати тощо [10, с. 82–83].

За твердженням В. Войтко, особистісні якості педагога є благодатним ґрунтом, на якому виростає його психологічна культура. До основних особистісних якостей учителя вчений відносить здатність учитися впродовж життя, самовдосконалюватися, володіти майстерністю «емоційного зараження» та психологічного магнетизування, мати постійну орієнтацію на виховну діяльність, привабливий зовнішній вигляд, порядність, скромність, гордість, чесність, принциповість, дбайливість, повагу, гідність, благородство, здатність до творчості тощо [6].

На думку І. Зязюна, педагогу окрім наявності у нього знань і умінь необхідні певні особистісні якості, оскільки сам педагог є інстру-

ментом впливу на дитину (і цим інструментом є його душа), то він має бути чуттєвим до іншої людини, гуманним у своїх помислах [8].

Дослідниця Г. Беленька у своїх наукових розвідках зауважує, що формування особистості дитини багато в чому залежить від світоглядних позицій педагога, його філософії буття, яка безпосередньо впливає на дитину. Специфіка структури професійної компетентності вихователя полягає в тому, що вона містить в собі характеристики особистісних якостей людини. Для низки професій, які існують у нашому суспільстві, вони не є основоположними при наявності у фахівця знань, умінь, відповідальності. Для педагога, на думку Г. Беленької, особистісні характеристики є навіть більш значущими, чим його ЗУНи (знання, уміння і навички), тому дослідниця визначає професійну компетентність вихователя як інтегроване поняття, яке охоплює світоглядні позиції особистості, глибоку обізнаність і практичні уміння в обраній галузі діяльності, розвинуті професійно значущі якості, побудований на цьому фундаменті авторитет [4].

Основні особистісні якості, які необхідні у професійній діяльності сучасного вихователя закладу дошкільної освіти виокремила Т. Поніманська. До них дослідниця віднесла здатність до рефлексії й контролю результатів педагогічної діяльності, співробітництва з дитиною на засадах гуманізації, розвитку її особистості, здатність до емоційної й моральної підтримки дитини, прагнення до емоційної близькості у спілкуванні з нею, спрямування на психологічний комфорт і своєчасний розвиток особистості, бажання поповнювати професійні знання, постійно займатися самонавчанням і самовихованням для вдосконалення своєї педагогічної майстерності, здатність виявляти і враховувати у вихованні інтереси дітей та їхнє право на повагу [13].

Важливими особистісними якостями педагога, які допомагають йому успішно вирішувати професійні завдання, І. Бех вважає гуманізм та толерантність [2].

Л. Лохвицька, досліджуючи проблему професійної підготовки майбутніх вихователів, зауважує, що особливості процесу підготовки

майбутніх педагогів до виховання дітей полягають в осмисленні студентами необхідності свого особистісного удосконалення; розвитку комплексу професійних рис, якостей, здібностей; формуванні професійної компетенції і власного морального потенціалу; вивченні матеріалу змістового наповнення навчальних курсів для впровадження їх у власній професійній діяльності [12].

Український дослідник О. Кокун виокремлює такі особистісні складові професійного становлення фахівця: спрямованість особистості (система мотивів, ціннісних орієнтацій, професійної позиції та соціально-професійного статусу); професійна компетентність (сукупність знань, умінь та способів виконання діяльності); професійно-важливі якості (психологічні якості, що визначають продуктивність діяльності) та професійно значимі психофізіологічні властивості (зорово-рухова координація, окомір, нейротизм, екстраверсія, реактивність тощо) [9, с. 20–21].

На сьогодні вітчизняними і зарубіжними вченими нараховується понад сто двадцять професійних якостей педагога, які, на нашу думку, важливі в процесі реалізації професійних завдань. Виділимо лише ті з них, які найчастіше зустрічаються в психолого-педагогічній літературі. До них відносять емоційність, товариськість, пластичність поведінки (Т. Поніманська та ін.), здатність розуміти дітей і керувати ними (М. Монтессорі та ін.), любов та інтерес до дітей (Ш. Амонашвілі, Л. Артемова та ін.), емпатію (Т. Поніманська, А. Штейнліць та ін.), змістовність і яскравість мови, педагогічний такт і педагогічну вимогливість (А. Богуш, Н. Гавриш, Н. Луцан та ін.), розподіл уваги (Г. Костюк, Р. Павелків, О. Цигипало та ін.). Цілком очевидно, якщо говорити про цілісну особистість, не завжди можна знайти потрібні якості в одній людині, проте прагнення та наполегливість майбутнього педагога зроблять процес розвитку особистісних якостей більш результативним.

Іншу класифікацію особистісних якостей педагога пропонує В. Абрамян. Учений вважає, що через основні педагогічні здібності – гностичні, конструктивні, проєктивні, комунікативні, організаторські – виявляються

педагогічні й психологічні якості вчителя. До педагогічних якостей В. Абрамян відносить такі, як: здатність доступно викладати матеріал, розуміти інтереси того, хто навчається, здатність захоплювати колектив, педагогічний такт, мовні здібності, педагогічну вимогливість; до психологічних – працьовитість, цікавість, активність, зосередженість, організованість, уважність, самовладання, наполегливість [1, с. 40–46].

Аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури дозволив нам виділити особистісні якості, необхідні вихователю закладу дошкільної освіти для успішної професійної діяльності:

- загальні якості: культурність, привабливість, гармонійність, уважність, спостережливість, комунікабельність, своєрідність, охайність, організованість, досвідченість та ін.;
- моральні якості: доброта, гуманізм, порядність, повага, емпатійність, благородство, працьовитість, чесність, совісність, справедливість, відповідальність, толерантність, скромність, ввічливість, відкритість, тактовність, гідність, сумлінність та ін.;
- інтелектуальні: ясність і критичність розуму, кмітливість, об'єктивність, винахідливість, цікавість, ерудованість, допитливість, мобільність, гнучкість, креативність та ін.;
- вольові якості: наполегливість, сміливість, витримка, стриманість, терплячість, стійкість, старанність, дисциплінованість, самостійність, незалежність, зосередженість, самовладання, активність, енергійність, рішучість, цілеспрямованість, ініціативність та ін.;
- емоційні якості: чуйність, артистизм, оптимізм, людинолюбство, сумлінність, любов до життя, ентузіазм, впевненість, дбайливість, виразність мовлення, «емоційне зараження» та ін.

Слід підкреслити, що вихователю – це не просто людина, наділена сукупністю властивостей, характеристик, якостей. Вихователю є особистістю і професіоналом лише у тому випадку, якщо ця сукупність властивостей та

якостей становить єдине ціле, в основі якого лежить мотиваційна сфера, що забезпечує соціальну, пізнавальну і професійно-педагогічну спрямованість.

Висновки. Отже, особистісні якості вихователя закладу дошкільної освіти є важливим складником їх професійної підготовки. Встановлено, що успішність професійної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти залежить від професійно значущих особистісних якостей, а недостатній їх розвиток є причиною проблем у реалізації професійних завдань. До основних професійних особистісних якостей вихователя закладу дошкільної освіти ми віднесли: загальні якості (культурність, привабливість, гармонійність, уважність, спостережливість, комунікабельність, своєрідність, охайність, організованість, досвідченість та ін.); моральні якості (доброта, гуманізм, порядність, повага, емпатійність, благородство, працьовитість, чесність, совісність, справедливість, відповідальність, толерантність,

скромність, ввічливість, відкритість, тактовність, гідність, сумлінність та ін.); інтелектуальні (ясність і критичність розуму, кмітливість, об'єктивність, винахідливість, цікавість, ерудованість, допитливість, мобільність, гнучкість, креативність та ін.); вольові якості (наполегливість, сміливість, витримка, стриманість, терплячість, стійкість, старанність, дисциплінованість, самостійність, незалежність, зосередженість, самовладання, активність, енергійність, рішучість, цілеспрямованість, ініціативність та ін.); емоційні якості (чуйність, артистизм, оптимізм, людинолюбство, сумлінність, любов до життя, ентузіазм, впевненість, дбайливість, виразність мовлення, «емоційне зараження» та ін.)

Перспективами подальших наукових досліджень вважаємо ґрунтовне вивчення різноманітних засобів розвитку професійних особистісних якостей майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах фахової підготовки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрамян В.Ц. Театральна педагогіка. Київ : Лібра, 1996. 224 с.
2. Бех І. Виховання особистості : підручник. Київ : Либідь, 2008. 848 с.
3. Беленька Г.В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу : монографія. Київ : Університет, 2011. 320 с.
4. Беленька Г.В. Характеристика поняття «професійна компетентність вихователя дітей дошкільного віку» / Дошкільна освіта: теоретико-методичні аспекти : [навч.-метод. посібник] / за заг. ред. Н.В. Кудикіної / [укл.: О.В. Коваленко, О.В. Мартинчук]. Київ : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. С. 33–61.
5. Богущ А.М. Компетентнісний підхід до комунікативно-мовленнєвої професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти. Комунікативно-мовленнєвий супровід ставлення україномовної особистості майбутніх фахівців дошкільної освіти півдня України : навч. посіб. Одеса, 2013. С. 32–92.
6. Войтко В.І. Про психологічну культуру вчителя. Київ : Знання, 1974. 45 с.
7. Довкуш Н.В. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до прогностичної діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Ялта, 2011. 20 с.
8. Зязюн І.А. Філософія педагогічної наукової методології. *Професійна освіта: педагогіка і психологія. Україно-польський журнал*. 2007. Вип. 9. С. 49–69.
9. Кокун О.М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця : монографія. Київ : Інформ.-аналіт. агенство, 2012. 200 с.
10. Кононко О. Особистісна компетентність майбутнього педагога: зміст, структура, умови формування. *Інноватика у вихованні : зб. наук. пр.* Вип. 10 / упоряд. О.Б. Петренко ; ред. кол. : Н.М. Коляда, Н.Б. Грицай, Т.С. Ціпан та ін. Рівне : РДГУ, 2019. С. 75–85.
11. Косенчук О.Г., Бахмат Н.В. Модель інформаційно-комунікаційного забезпечення управління якістю дошкільної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Вип. 1 (69). С. 246–257.
12. Лохвицька Л. Психолого-педагогічна підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до процесу морального виховання дітей. *Рідна школа*. 2012. № 11 (995). Листопад. С. 70–74.
13. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : підручник. Київ : «Академвидав», 2015. 448 с.
14. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальність 012 «Дошкільна освіта» : Наказ Міністерства освіти і науки України від

21 листопада 2019 р. № 1456. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/11/22/2019-11-22-012doshkilna-B.pdf> (дата звернення: 12.04.2022).

15. Сухомлинський В. О. Сто порад учителеві. Вибрані твори : в 5-ти т. Т. 2. Київ : Радянська школа, 1977. С. 419–654.

THE TEACHER'S PERSONAL QUALITIES OF PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTION AS AN IMPORTANT COMPONENT OF PROFESSIONAL TRAINING

TITARENKO SVITLANA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Preschool Pedagogy and Psychology
Oleksandr Dovzhenko National Pedagogical University

Introduction. *Today, modern society needs well-developed, socially active individuals who have the basic scientific education, the rich internal culture. Despite the fact that any specialist needs deep knowledge, professionally significant personal qualities are especially important for the pedagogical activity of a preschool teacher.*

Purpose. *To analyze the psychological and pedagogical literature on the development of the teacher's personal qualities. To determine the educator's main personal qualities of the preschool institution.*

Methods. *To achieve this goal, a set of interrelated methods of scientific research was used: analysis, synthesis, concretization, classification, comparison, generalization of scientific sources on the research topic; study of pedagogical experience.*

Results. *Of course, the effectiveness of preschool education depends not only on the programs of education and upbringing, but also directly on the personality of the teacher. Therefore, the educator must be friendly, open to students and parents, be able to establish cooperation with all participants in the educational process in everyday life, as life provides the greatest opportunities for the development of preschoolers.*

According to O. Kononko, an important task of higher education institutions is not only high-quality professional training of teachers, but also the formation of personal competence of student youth, moral education in content and active in life, development of a holistic scientific picture of the world and adequate self-image.

T. Ponimanska singles out the main personal qualities that are necessary in the professional activity of a modern educator of a preschool institution. These include the ability to reflect and control the results of pedagogical activities, cooperation with the child on the basis of humanization, development of his personality, ability to emotional and moral support of the child, the desire for emotional intimacy in communication with it, focusing on psychological comfort and timely personality development. desire to replenish knowledge, engage in self-study and self-education to improve their pedagogical skills, the ability to identify and take into account the interests of children in education and their right to respect.

Today, domestic and foreign scientists have more than 120 professional qualities of a teacher, which, in our opinion, are important in the implementation of professional tasks. Let's highlight only those that are most common in the psychological and pedagogical literature. These include emotionality, camaraderie, plastic behavior, the ability to understand and manage children, love and interest in children, empathy, content and brightness of language, pedagogical tact and pedagogical demands, and others. Obviously, if we talk about a holistic personality, it is not always possible to find the right qualities in one person, but the aspirations and persistence of the future teacher will make the process of mastering personal qualities more effective.

Originality. *The basic personal qualities that are necessary in the professional activity of a modern educator of a preschool institution are determined.*

Conclusion. *Thus, an educator is not just a person endowed with a set of properties, characteristics, qualities. The educator is a person and a professional only if this set of properties is a single whole, which is based on the motivational sphere, which provides social, cognitive and professional-pedagogical orientation. The main personal qualities of a modern educator of preschool education include: humanism, kindness, sensitivity, tact, justice, self-criticism, openness, optimism, ingenuity, creativity, democracy, desire for self-improvement, activity, honesty, diligence, emotional stability, resilience pedagogical reflection, observation, empathy, prognosticity, communicativeness, politeness, endurance, attractive appearance, neatness, etc.*

Keywords: *professional training, personal qualities, educator of preschool education institution, professional competence.*

REFERENCES

1. Abramian V.Ts. (1996) *Teatralna pedahohika [Theatrical pedagogy]*. Kyiv: Libra, 224 s. [in Ukrainian].
2. Bekh I. (2008) *Vykhovannia osobystosti: pidruchnyk [Education of personality]*. Kyiv: Lybid, 848 s. [in Ukrainian].
3. Bielienka H.V. (2011) *Formuvannia profesiinoi kompetentnosti suchasnoho vykhovatelya doshkilnoho navchalnoho zakladu: monohrafiia [Professional competence formation of a modern educator in a pre-school educational institution] / Doshkilna osvita: teoretyko-metodychni aspekty: [navch.-metod. posibnyk]*. Kyiv: Universytet, 320 s. [in Ukrainian].
4. Bielienka H.V. (2011) *Kharakterystyka poniattia «profesiina kompetentnist vykhovatelya ditei doshkilnoho viku» [Characteristics of the concept "professional competence of preschool teachers] / za zah. red. N.V. Kudykinoi / [ukl.: O.V. Kovalenko, O.V. Martynchuk]*. Kyiv: Kyivsk. un-t imeni Borysa Hrinchenka, s. 33–61 [in Ukrainian].
5. Bohush A.M. (2013) *Kompetentnisnyi pidkhid do komunikatyvno-movlennievoi profesiinoi pidhotovky maibutnykh fakhivtsiv doshkilnoi osvity [Competence approach to communicative-speech professional training of future specialists of preschool education]*. *Komunikatyvno-movlennievyi suprovid stavlenia ukrainomovnoi osobystosti maibutnykh fakhivtsiv doshkilnoi osvity pivdnia Ukrainy: navch. posib.* Odesa, s. 32–92 [in Ukrainian].
6. Voitko V.I. (1974) *Pro psykholohichnu kulturu vchytelia [About the psychological culture of the teacher]*. Kyiv: Znannia, 45 s. [in Ukrainian].
7. Dovkush N.V. (2011) *Pidhotovka maibutnykh vykhovatelyv doshkilnykh navchalnykh zakladiv do prohnostychnoi diialnosti: avtoref. dys. kand. ped. nauk [Preparation of future educators of preschool educational institutions for prognostic activity]: 13.00.04.* Yalta, 20 s. [in Ukrainian].
8. Ziazun I. A. (2007) *Filosofia pedahohichnoi naukovoï metodolohii. Profesiina osvita: pedahohika i psykholohiia [Philosophy of pedagogical scientific methodology. Vocational education: pedagogy and psychology]*. *Ukraino-polskyi zhurnal*, vyp. 9, s. 49–69 [in Ukrainian].
9. Kokun O.M. (2012) *Psykholohiia profesiinoho stanovlennia suchasnoho fakhivtsia: monohrafiia [Psychology of professional development of a modern specialist]*. Kyiv: Inform.-analit. ahenstvo, 200 s. [in Ukrainian].
10. Kononko O. (2019) *Osobystisna kompetentnist maibutnoho pedahoha: zmist, struktura, umovy formuvannia. Innovatyka u vykhovanni: zb. nauk. pr. Vyp. 10. / uporiad. O.B.Petrenko; red. kol.: N.M. Koliada, N.B. Hrytsai, T.S. Tsipan ta in. [Personal competence of the future teacher: content, structure, conditions of formation]*. Rivne: RDHU, s. 75–85 [in Ukrainian].
11. Kosenchuk O.H., Bakhmat N.V. (2019) *Model informatsiino-komunikatsiinoho zabezpechennia upravlinnia yakistiu doshkilnoi osvity [Model of information and communication support of quality management of preschool education]*. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, vyp. 1 (69), s. 246–257 [in Ukrainian].
12. Lokhvytska L. (2012) *Psykholoho-pedahohichna pidhotovka maibutnykh fakhivtsiv doshkilnoi osvity do protsesu moralnoho vykhovannia ditei [Psychological and pedagogical training of future specialists in preschool education for the process of children's moral education]*. *Ridna shkola*, no. 11 (995), Lystopad, s. 70–74 [in Ukrainian].
13. Ponimanska T.I. (2015) *Doshkilna pedahohika: pidruchnyk [Preschool pedagogy]*. Kyiv: «Akademvydav», 448 s. [in Ukrainian].
14. *Standart vyshchoi osvity Ukrainy: pershyi (bakalavrskyi) riven, haluz znan 01 «Osvita/Pedahohika», spetsialnist 012 «Doshkilna osvita»: Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 21 lystopada 2019 r. № 1456.* Retrieved from: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha_osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/11/22/2019-11-22-012doshkilna-B.pdf (accessed 12 April 2022) [in Ukrainian].
15. Sukhomlynskyi V.O. (1977) *Sto porad uchytelvi [One hundred tips for teachers]*. *Vybrani tvory: v 5-ty t. T. 2.* Kyiv: Radianska shkola, s. 419–654 [in Ukrainian].